Ч. 178 (13.126). Львів, субота 13. серпня 1932. Рік LIII.

Послішно оплата заплачено рисзалтем.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10. II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	4·00 зол.
Чвертьрічно	12·00 „
Піврічно	24·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Про вагу релігійної одноцільности.

Міркування з приводу релігійної боротьби між українцями в Америці.

Львів, 11. серпня 1932.

Один наш приятель прислав нам на днях цілу низку українських часописів з Америки, в тому числі й кілька органів, присвячених церковним справам ріжних тамошніх церковних груп між нашими переселенцями. Боже! Що то за часописи! Чого вони там не виписують! Скільки там тих ріжних церков і церковних груп між нашими православними і протестантами! Яких метод не уживають органи тих церков у полеміці з противниками! Справді: жах збирає на вид того нечуваного примітивізму й анальфабетизму та дикої, розхрістаної демагогії, що промовляють до вас мало не з кожної сторінки тих — вибачте за слово! — органів.

Велике то щастя для народу, що попри етнічно-культурну одноцільність має теж одноцільність релігійну. Таких народів не розбивають внутрішні релігійні боротьби чи хочби тертя, вони можуть усі свої сили й усю енергію вжити для свого культурного й матеріяльного піднесення, для постійного помножування ріжних дібр і цінностей нації на кожному полі. Приклади на це приносить нам кожний день.

Зате далеко гірше тому народові, серед якого нема релігійної одноцільности, в якого є два або й більше віроісповідань. В такому народі, навіть коли поодинокі віроісповідання не ведуть між собою гострої боротьби, йде всеж таки багато енергії на пусту полеміку, на оборону й закріплення стану посідання поодиноких церков. Навіть у такому висококультурному народі, як нарід німецький, поділ на католиків і протестантів приніс у минулому чимало шкоди, а й нині цей поділ відбивається відемно на неодному доброму почині німецьких патріотів. Німецький учений, професор віденського університету д-р Шпан, нераз підносив це на викладах своїм слухачам і на прилюдних зібраннях та наводив багато доказів на те, яким нещастям для німецького народу був і є релігійний поділ.

А щож говорити про такий невироблений, напів-письменний нарід, як нарід український! Скільки то жертв і страт потерпіли ми в минулому наслідком братовбийчої боротьби між православними й унійтами, скільки людей і дібр стратили ми безповоротно, скільки шкоди маємо наслідком релігійного роздору ще й нині! Майже кожний день приносить нам докази на те, яким лихом є для нас факт, що наш нарід релігійно не є одноцільний, надто болючо й часто відчуваємо на власній шкірі ріжні експерименти противників, що раді би те наше релігійне розбиття якнайкраще використати для себе.

Зложилося так, що в Галичині й на Закарпатті наш нарід належить у львиній части до віроісповідання греко-католицького, на інших українських землях — до православного. З цим мусимо рахуватися всі і до цього приноровити нашу політику. Коли й допускаємо обопільну конкуренцію цих обох віроісповідань, то тільки під умовиною, що акція їх буде ведена в наскрізь культурних і толерантних формах, без демагогії і агіршення, без шкоди для українського національного організму. Все, що виходить поза означені тут норми, мусить найти у нас якнайрішучіших противників. Релігійної боротьби на наших землях непотрібно і проти неї треба виступати безпощадно!

Наскільки-ж безпощадніше треба виступити й осудити всіх тих мальконтентів, амбітників і пустих голов в Америці, що, прикриваючись патріотичними фразами, довели там наш нарід до повного розбиття на церковному полі, що зидають і затроюють згаданими на вступі органами його душу! А виступити проти них треба не тільки тому, що вони відповідальні за релігійний хаос і безпощадну боротьбу між нашими людьми в Америці, але й тому, що заразки й отруйні бацилі того хаосу й тої боротьби досягають і до нас, до старого краю, де вони починають також погожувати роздрібненим нашій релігійній одноцільности. Маємо тут на думці головно ріжні протестантські секти, що то при помочі долярів та деяких наших америк. реемігрантів звили собі тут і там кубелечко, звідки затроюють нерідко цілу околицю, користаючи з протекції „власть імущих", яким така розбивацька акція між нашим народом дуже на руку.

Пки ми тут, у старому краю, належимо до одного віроісповідання, поки ми під релігійним оглядом творимо моноліт, так довго ми відпорні на всякі небажані нам впливи сусідів, так довго зможемо з успіхом відбивати їх наступи й удари на душу нашого народу. Тому мусимо зберігати за всяку ціну нашу релігійну одноцільність і не допускати між себе зарази з Америки, хочби її апостоли прикривалися найпатріотичнішими гаслами.

Країна нужди і голоду.

(Від нашого кореспондента).

Париж, початок серпня 1932.

Передостаннє (87-е) число париського тижневика, присвяченого всесвітнім питанням, **„Je suis partout"** („Я є скрізь") принесло майже півтора сторони великого, газетного розміру, вповні присвяченої Японії. Відомости, якими сторона ця заповнена, можна, не прибільшуючи, назвати ревеляційними — так дуже, так різко й так разяче вони відбиваються від того образу держави й нації японської, зразково впорядкованої, по ультра-новітньому зорудженої, високо-промислової, духом сталевої солідарности й геройської самопосвяти надиханої — образу, який закріпився в нашій свідомости від того часу, коли „маленька", мовляв, Японія перемогла була на полях Манджурії „велитня російського". Тоді народилася блескуча „Легенда Японська", яка від того часу не вгавала рости — легенда твердого внутрішнього здоровля, тривкого гаразду й самопевної сили, легенда зовнішної могучости й непоборимости. Тільки незначно вспіли надщербити цю легенду недавні шангайські облизні. Без уваги до них сліпа віра в японську всемогучість далі держиться в головах усіх протисовітських інтервенціоністів світа, передовсім у головах російської еміграційної реакції, яка готова дати Японії половину Сибірі, зосібна всю Тихоокеанську Країну (з Зеленим Клином включно) тай виставити російські добровольчі легіони при японській армії — щоби тільки повалити більшовизм і здійснити російську Реставрацію.

Матеріяли для оцінки дійсної, не легендарної Японії, які приносить оце париський тижневик, виспеціялізований в міжнародніх справах, заставлять декого призадуматися, і то нетільки серед російських реакціонерів, а може й серед нас. Щоб як слід оцінити їх вартість, треба завважити дві обставини. По-перше: що „Я є скрізь" — орган суто консервативний і націоналістичний, тай зі становища цих засад він противний нетільки вже соціялізмови чи комунізмови, а вже навіть републиці й демократії, тай прихильний всім російським замислам проти совітів. По друге: матеріяли про Японію походять не з других або третіх рук, а доставлені людиною, що особисто знає Японію, говорить і читає по японськи і симпатизує з цією країною — це мабуть хтось з французьких дипльоматів, акредитованих в Японії.

Виберемо з його розвідок кілька основних фактів.

*

„Здавалосяб, читаємо там, що слово „голод" — анахронізм у країні, так старанно зорганізованій як новітня Японія, і самі ми дивуємося, що находимо його під своїм пером. Одначе воно правда, що в деякій скількости японських департаментів в цій годині люди помирають з голоду". Тут автор наводить статистичні дати про „катастрофічний" недостаток рижу, що становить „підставу японської поживи", тай додає: „нещастя не приходить ніколи само одно" і — наводить ще більше поражаючі факти про страшенну крізу в торговлі шовком, яка являється „головним джерелом прожитку в цілому ряді департаментів". Шовківництво представляло собою майже одну третину всього японського експорту (до цього треба ще додати дуже значну консумцію внутрішню); тепер японський шовківник не тільки не заробляє нічогісінько на продажі і вивозі шовку, а ще тратить на кожній тоні цього товару: кошти продукції нині вищі від ціни купна й продажі.

„Селяни навіщених голодом провінцій живляться корінням усякої хопти, усяким хабазям, якого вже навіть худоба не хоче, тай — помирають або з голоду або з затроєння непідхожою зелениною. Появились всякі нові хвороби, спричинені голодом і шкідною поживою.

„Нужда у великих просторах країни така страшенна й безприкладна, що є чимало сіл, де — це сконстатовано урядово — дрібна монета рівна 50 сантимам — велика рідкість. При чому слід завважити, що японська валюта котиться в низ — ще минулої осени японський „ен" був вартий 18 франків, а сьогодні він вартий ледви 6 франків.

„Не маючи нічого на продаж, селяни продають своїх дочок. Дівчинка 10—11 років коштує 100 енів, дівчина 15 літ, з покінченою виділовою школою, коштує 400 енів. Сотні й тисячі родин відступили осьтак своїх дочок посідачам публичних домів.

„Урядовий звіт наводить жахливі числа — про цю „торговлю". Тисячі дітвори йдуть вранці до школи, не вложивши до уст ні крихітки якоїсь поживи... Щоби одержати асекураційну премію, селяни взялися були за підпалювання власних будинків, одначе товариство обезпечень відмовилося платити премії, і маса погорілих — нині без захисту над головами; тільки з милосердя асекураційні установи не віддають погорільців карним судам.

„Розсипуються родини, розходяться подружжя, діти кидають батьків.

„Питання селянських довгів — не до розвязання з причини високости задовження і лихварських процентів. Навіть у нормальних часах японський селянин часто заробляє річно менше ніж проценти від довгів, які налягають на його господарство.

„Що з цього вийде завтра?" — питається французький обсерватор від сільського побуту тай переходить до зображення „лихоліття промислового й торговельного".

„Манджурську справу, читаємо там, затіяли були її автори як свого роду поліційне підприємство: мовляв, треба присмирити розбишак. Шангайська справа мала за ціль охорону життя і майна японської кольонії в Шангаї; мала вона також зломити китайський бойкот японських товарів. Японська торговля мала використати військові успіхи". Одначе надії завели японців: обі виправи коштували пребагато, а безпосередніх користей не принесли ніяких — хіба надії на далеку будучину. „Покищо Японія мусить платити, і то дуже дорого".

„Торговельно-промислові справи є в маразмі. Китай, головний покупець Японії, організує проти неї методичний бойкот, найстрашніший з усіх, які він досі переводив. Китайці завважили, що не треба аж армії, щоби перемогти чужинецьку потугу: доволі не купувати її краму, і більше не треба"

(Докінчення буде).

В. П.

„Просвіти“ на Волині.

Луцьк у серпні 1932.

III.

Завішення Луцької „Просвіти“, як і зачинення інших „Просвіт“ на Волині, делікатно кажучи, є наслідком грубого непорозуміння й незнання дійсности. Щодо домагань сидецького політичного табору Волині, то є вони плодом сліпої ненависти до всього українського. Але якіж практичні наслідки зачинення й завішення „Просвіт“ на Волині мають ті, що це роблять?

Першим прикладом є ріжниця між селами, в яких працювали „Просвіти“ та в яких „Просвіт“ не було. Ріжниця така велика й помітна, що про це нема потреби багато говорити: перші села пробуджені до культурного життя, другі — відстають на десятки років. І це у всіх відношеннях — умового розвитку, ведення господарки, гігієни, добробуту, моральности й т. д. Отже зачинення „Просвіт“ викликало помітний регрес, обниження культурного й цивілізаційного рівня, господарства, добробуту, грошових спроможностей і етичних засад. Потерпів на цьому не лише український нарід, але й ще хтось.

Як сказано вище, як мотив до закриття „Просвіт“, використовували замахи на них з боку сельроб-комуністів. Хоча всім відомо, що ці партійні течії не стоять у ніякому відношенні до праці „Просвіт“, а навпаки є ворожими до неї. Наслідком зачинення „Просвіт“, як на Ковельщині й Дубенщині, якраз був сильний розвиток комунізму й сельробізму. До того самого доводить і „праця“ ВУО та завішення „Просвіти“ на Луччині. „Земя Волиньска“ ствердила, що на період цієї „праці“ ВУО припадає найбільший зріст комуно-сельробізму. І це цілковито зрозуміла річ: де припиняється вплив української національно-виховної організації, там мусять здобувати собі впливи протинаціоналісти. Отже завішення й зачинення „Просвіт“ лише сприяє, як каже „З. В.“, „комунізації“ Волині.

Надії на те, що з замкненням „Просвіт“ сільська молодь піде до штучних новотворів у роді „Світла“, „Рідної Хати“, „просвітянських хат“ чи „союзів українок ВУО“, цілковито завели. Огірчена молодь або, стиснувши зуби, чекає на відчинення „Просвіт“, або, підштовхувана цим огірченням, іде до сельроб-комуністичного табору.

Помимо того, що закриття „Просвіт“ не дало користей тим, які їх очікували, а навпаки, підмінувало молоду Волинь, сама протипросвітянська акція, ведена ВУО, має всі признаки якогось безглуздя. Припустім, що хтось вірить у прихильність населення до ВУО й у те, що воно пошириться на Волині враз зі своїми хатами й союзами, то простору для цього має багато. На Волині є ще біля півтори тисячі населених пунктів, де нема „Просвіт“. Яка-ж тоді мета в керманичів ВУО нищити луцьку „Просвіту“, довбаючи її в своїй пресі вже від кількох місяців? Хіба для того, щоби на Волині зникли всі українські організації; алеж хоч вони і будуть зачинені, то організації ВУО нарід не прийме.

IV.

Зачинення українських „Просвіт“ на Волині, як бачимо, нічим не може бути виправдане. Щодо „користей“ від їх зачинення, то ті, що їх очікували, вже самі переконалися, що таких користей для себе не осягнули. Зате українському народові причинили вони величезну шкоду, гальмуючи його культурний і цивілізаційний розвиток і господарський поступ, а разом з тим підриваючи його добробут, старі моральні підстави життя й національні настрої та сприяючи розвиткові комуно-сельробізму.

Із зачиненням „Просвіт“ Волинь повертає назад на десятки років у позитивних явищах життя, зате йде вперед — у негативних. Такі самі наслідки дасть і вже дає Луччині завішення луцької „Просвіти“.

Наслідки експериментів з „Просвітами“ Волині мусять серіозно зацікавити ширше українське громадянство, якого обовязком забрати належний голос у справі відновлення діяльности *всіх „Просвіт“* на Волині, як одинокий рятунок проти здичавіння молоді й культурного та економічного занепаду маси населення.

Голос цей повинен бути одностайний і рішучий.

Senex.

—o—

Рішення в руках Гінденбурґа.

БЕРЛІН, 11. 8. ПАТ. Ціла ранішня преса обговорює внутрішню політичну акцію в Німеччині. Від висліду заповідженої на пятницю авдієнції у президента республики залежить успіх гітлерівської кандидатури на становище канцлера. Розмови Папена з провідниками центрум і німецьких націоналів мають устійнити становище тих партій супроти згаданої кандидатури. Деякі кола центрум годяться навіть на співпрацю з націонал-соціялістами в евентуальному кабінеті Гітлера. Рішення находиться в руках Гінденбурґа. Президент республики може в розмові з Гітлером зажадати, щоби націонал-соціялісти зреклися своєї кандидатури на становище канцлера і вдоволилися теками, які дають їм у теперішньому кабінеті. Відкинення цього постуляту Гінденбурґа грозило би вибухом дуже поважного конфлікту. Бюро Конті підкреслює, що опір проти кандидатури Гітлера зростає.

—o—

В Манджурії бються дальше.

ПАРИЖ, 11. 8. ПАТ. З Токіо повідомляють: Комунікат аґенції Ренґо зазначує, що бої між японськими і китайськими військами тривають дальше.

На основі інформацій з китайських джерел японські штурмові відділи займають стратегічні точки Мукдену і бються з китайськими відділами, що атакують у всіх напрямах. У Мукдені вибухли грізні пожежі, які викликали китайські партизани.

ПАРИЖ, 11. 8. ПАТ. З Далекого Сходу повідомляють, що в північно-західній Манджурії китайські партизантські відділи загрожують щораз більше Мукденові. Японська команда задумує здавити партизанський рух і тому замісць атакувати провінцію Єголь від сторони Манджурії, що довело би до довгої кампанії в горах, японці задумують заняти Тієн-Тсін і Пекін, щоби відрізати доступ до Манджурії. Окруження й ізоляція Єголю приневолить його перейти на японський бік.

Баварія скаржить центральний уряд.

Баварський уряд вніс до найвищого державного трибуналу в Берліні скаргу проти центральної державної влади з приводу відомих обмежень свободи діяльности провінціяльних урядів. В скарзі сказано, що загальнодержавний уряд може змінити права поодиноких країв лише остільки, оскільки це згідне зі союзним характером держави та оскільки вимагає цього вдержання публичного ладу. Особливо незгідні розпорядки центральної влади з державною конституцією, яка гарантує краєвим урядам право іменування й усування членів краєвої влади.

Подібну скаргу вніс до найвищого державного трибуналу теж Баден.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 13. СЕРПНЯ 1932.

С. ГАЙДУЧОК.

В ярах і печерах Поділля.

Туга омотала серце. Тужно за розмахом подільського простору, за його хвилястими ланами. Тужно за золотою зливою подільського сонця.

А до того хотілось і совість успокоїти. Двадцять літ минало, як захоплювавсь я підземеллями С. Канціяну й Постойни, небагато менше, як вгризався сам печерами в твердий вапняк над Сочею — а власного, рідного Кривча чи Більча Золотого не бачив.

Тож туди дорога.

I.

Понших двацять годин віє поїзд нашу трійку в цьогорічну липневу спеку через Тернопіль на Іване Пусте. Фільмовою стяжкою перекочувалися в душі недавні спомини з 1919 р. Вже від Борщович спинювалося око чимраз частіше на нових оселях кольоністів. А де далі крізь Поділля, — густо вони перемішалися з нашими селами. Згаслою княжівською славою забіліла Теребовля і під перші зорі викинув нашу трійку засапаний поїзд на зупинці Гермаківка.

До Кривча ще три кільометри. Користає з нього меткий хлопчина та обіцює підвезти, немов би вже коні були на поготові. Він розуміє, що така нагода вдруге не верне. Тому варто навіть малий зарібок схопити.

Нічлігом залягли ми в башті колишнього замку. Хоча злобували його колись козаки, турки, обдирано тут, як каже Сенкевич, якогось Кричинського зі шкіри за ренегатство (так робили мабуть поляки з ренегатами) — ми спимо вигідно й супокійно. Цим разом історія не повториться. З башти зробили тепер вигідне, туристичне сховище.

Ранком ідемо в церкву. Вже по дорозі впадає ріжниця між населенням. Латинники ходять в міській тандиті, наші-ж твердо держаться народнього строю. Жіноцтво в багато вишиваних чорною волічкою сорочках, в кокетливо підтиканих горбатках, а чоловіки в лейбиках, сорочка поверха, низом також мережана, соломяні капелюхи. Старші ґазди на давній лад кругло підстрижені. Цілий одяг домашнього виробу. Типи жінок дещо низькі, чоловіки рослі, чорняві.

Є в чому любуватися. Наша наймолодша розмазалася рідною красою зовсім. Обіцює голосно колись тут замешкати.

II.

Віддавши Богови, що Боже, зискавши моїми зубаками (гірськими черевиками) симпатії всіх тих, що ходили в таких „на таліянському фронті“, пускаємося до печер. В низ яром річки Циганки йдемо яких півтора кільометра. Стежка вигідно вдержана. Дивне диво! В ніякому друкованому провіднику не подано, хто ті печери відкрив. Чи тому, що це зробив українець? Навіть голові місцевого краєзнавчого кружка п. Мельцерові незнана історія відкриття. А прецінь вона цікава, тому дещо спинюся над нею.

Як сам Клим Ґутковський подає в „Ділі“ з 3. і 4. XI. 1908, дивний випадок дав йому змогу їх прослідити і відкрити. По якомусь місцевому землетрясенню весною 1908 р. вимулила вода більшу дучу (діру) на склоні гори. Дітвора, що пасла там череду, заглядала туди й лазила, аж поки одній пастушці не провиділась Матінка Божа. Рознеслась вістка по околичних селах. Прощею стали люди туди ходити. Далі пішов процесійний похід, заінтересувалася церковна влада і зложила свою комісію для провірки. В її склад входив і Клим Ґутковський. Провірити не було змоги. Лиш Ґутковський і тодішній ігумен оо. Василіян з Зеленої переповзнули вузьким гирлом до нутра. Видно, що інші члени комісії були за обемисті. Зате одному з прочан, Карпові Музиці, старшому вже ґазді, видівся Матір Божа з цілою родиною. Поліз з кількома прочанами в печери. Ті зі страху повертались, він пішов дальше й не вернувся. Счинився крик. На розшуки поліз Ґутковський з двома учнями, Уляницьким і Сербинським, та слід Музики на сухих місцях згубився. Так і не відшукали його, хоча два дні шукали. Вперше тоді докладно обійшов Ґутковський печери, понадавав їм назви, як „Давін Чорної Ради“ і т. д. Відтак лазив ще кілька разів, досліджував, фотографував. При вході поставлено тоді скромненьку капличку. Так воно було з відкриттям тих печер. В 1909 р. ходив туди наш географ д-р Ст. Рудницький разом з В. Ґериновичем. Сам Ґеринович освітлює з наукового боку повстання цих печер у фейлетоні „Діла“ ч. 183 з 21. VIII. 1909 року.

Що їх наново треба було Ґутковському відкривати, це зрозуміле. Збудовані чи пак видовблені підземними водами в мягкому гіпсі, мусіли з часом засунутися, тому то [illegible] їх іствування.

III.

Що-ж ви бачили? — цитаєте. Вверх яру дерев'яна каплиця, де кілька разів у році правиться богослуження. Гіпсові обриви так і простягають вздовж цілого яру. Малими отарами ходять вівці мов у карпатських полонинах.

Понижче каплиці, яких сто кроків, забудований на спаді вхід до печери. Забудівка нічим не ріжниться від тої, яку можете побачити на дзвіниці Ф. Величка зперед війни. Ждемо на провідника, а заразом студіюємо написи на дошках. Довідуємося з них, що теперішній парох о. Назаревич ще як студент теольоґії з кількома іншими чи не в 1925 р. перший працював над відкопанням засипаного входу, а щойно пізніше заопікувалося печерою подільське тур. краєзнавче товариство в Тернополі.

Появився провідник; підписуємо йому ревероґраф, що на випадок нещастя не буде в нас претенсій і входимо по східцях в холодну дучу.

(Продовження буде.)

—o—

Ще про жнива на Україні.

Критичний голос московської „Правди" про збори врожаїв на Україні.

З усього видно, що цьогорічні збори врожаїв на Україні стали для більшовиків дуже болючим пунктом їхньої харчової політики. Справа недовиконування плянів зборів хліба і хлібозаготівель на українських чорноземах попекла вже болючо і Москву. Москва робить уже з приводу цьогорічних не дуже то вдячних жнив відповідальними за втрати в зборах і хлібозаготівлях не тільки куркулів і колгоспників, не тільки машини і їх обслугу, але й партійців, що працюють на Україні, тобто цілу КП(б)У (комуністичну партію більшовиків України). Але й тим Москва не задовольняється. Бо вона робить уже недвозначні випади і проти харківського уряду за неприпильнування підготовки жнив і за недбальство у надзорі над їх реалізацією.

Ось московська „Правда", центральний орган ВКП(б) — тобто всесоюзної комуністичної партії більшовиків, принесла величезну передовицю про цьогорічні жнива на Україні. Цю передовицю мусіла передрукувати вся комуністична преса на Україні. Приніс її і харківський „Комуніст" з 8-го серпня ц. р. У цій передовиці між іншим читаємо:

„Після третьої всеукраїнської партконференції, що гостро критикувала помилки та хиби як місцевих, так і центральних українських парторганізацій у керуванні сільським господарством, можна булоб чекати значно швидшої перебудови роботи українських парторганізацій, зокрема можна булоб сподіватися багато успішнішого керування збиральною кампанією.

„Тепер немає іншого мірила, немає іншого істотнішого, ніж збирання та хлібозаготівлі, показника, що дав би змогу уявити як успішно українські парторганізації реалізують постанови третьої всеукраїнської партконференції.

„І от, коли з цього погляду оцінити перебіг збирання на Украні, то доведеться сказати, що перебудовуються повільно, нерішуче, а часто і вельми неохоче. Не видно ентузіязму, немає більшовицького запалу в підході до такої величезної проблєми, яку являє піднесення сільського господарства, зміцнення радгоспів та колгоспів, соціялістичне перевиховання міліонних мас колективізованого селянства.

„Звернімося до фактів. На 1 серпня перебіг збирання на Україні характеризують такі дані: разом викошено 8.196 тис. га; це становить 51,9% усіх озимих і ранніх ярих засівів. Коли взяти перебіг збирання врожаю в окремих областях, то матимемо таку картину: в Дніпропетровській області викошено 84,5%, в Одеській — 75,2%, я Харківській — 52,4%. Отже, степові райони України, що вже мали до 1 серпня закінчити косовицю, з цим завданням на строк не впоралися. У Київській області викошено 29,1% засівів, у Вінницькій 30,3%, у Молдавії 38,5%. Треба сказати, що на ці райони центральні українські організації досі уваги не звертають і перебіг збирання вважають тут за „нормальний". Та справді минають строки і для цих районів.

„Отже, перебіг збирання уповільнений, при чому те, що такі області, як Одеська, Дніпропетровська й Харківська, де зосереджено основну масу пшениці, затягають збирання врожаю, послабляє ефективність боротьби з втратами.

„До цього треба додати, що хоч на скиртування останнім часом на Україні й звернено серіозну увагу, ця справа поки просувається повільно. До 1 серпня заскиртовано тільки 8,3% скошеного хліба. Якщо подивитися знову на степові райони, то побачимо таке: В Одеській області заскиртовано 6,1% скошеного, в Дніпропетровській — 6,4%, в Харківській — 6,3%, тобто знов таки відставання на вирішальних ділянках.

Змалювавши такий стан опізнень і занедбань у зборах посівів на Україні, автор статті переходить до критики КП(б)У та до її занедбань у підготовці до жнив. Він пише:

„На Україні і до сьогодні в значній частині районів не знають потреб та особливостей окремих колгоспів, як не знали цього і перед початком кампанії. Те саме доводиться сказати і про області та республіканські організації. Ще і ще раз доводиться повторювати, що основа оперативного керування в тому, щоб **знати справжнє становище на місті — в районі та колгоспі,** щоб все передбачити і підготувати заздалегідь, а не в тому, що коли район, або колгосп засів уже в прориві, безпорадно кидатися в усі сторони, оголошувати „штурми", над уповноваженими ставити особливо уповноважених і т. ін.

„Чому все таки перебудову роботи, перебудову керування селом на Україні досі провадять мляво і нерішуче? — Справа в тому, що досі багато районних організацій не зрозуміли потреби повернутися до питань сільського господарства. Справа в тому, що багато парторганізацій України, яких рішуче підтягла партія за те, що до колгоспного селянства вони застосовували недозволені методи голого адміністрування, тепер замість виправити припущені помилки, дали деяку волю **право-опортуністичним демобілізаційним настроям.** В цьому основна причина. Можуть сказати: тепер Україні на ходу перебудуватися не пощастить. Неправильно! Так більшовики не можуть говорити.

„Що потрібно для перебудови? Передусім взятися, нарешті по-більшовицькому, поділовому за роботу з колгоспним активом. У кожному колгоспі виявити цей актив (але тільки не балакунів і спритників, а ударників, виробників, господарів, міцних стійких борців за колгосп), зорганізувати його, встановити з ним повсякденний діловий звязок, частіше збирати його, радячись з ним, прислухаючись до його голосу. І спираючись на цей актив, треба піднести всю колгоспну масу на боротьбу за міцну трудову дисципліну, **за збереження соціялістичного врожаю, на боротьбу з втратами і розкраданням, на боротьбу за виконання пляну хлібозаготівель.** Робота з колгоспним активом — **найслабкіше й найуразливіше місце в українській парторганізації і саме тим, що в цій галузі зроблено абсолютно недостатньо пояснюється і загаяння збирання і вкрай слабка боротьба з втратами.**

„Друге завдання — це **зміцнення колгоспної бригади.** Закинуте забуте це завдання в значній кількості районів України. В багатьох місцях від постійних бригад через головотеське перекидання людей з місця на місце, з одного поля на друге, навіть і згадки не залишилося.

З черги стрічаємо у статті „Правди" замітки на адресу харківського уряду за неприпильнування цьогорічних жнив.

„Третє завдання — читаємо у статті — це посилити зацікавленість колгоспників в найуспішнішому збиранні та в боротьбі з

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. СЕРПНЯ 1932.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Вакаційний лист.

Лоно Природи, серпень, XX-ий вік.

Дорогі Приятелі!

Кожний із вас, книго-і перогриз знає, що таке для міщуха туга за природою. Та чи вмієте ви справді відпочивати, як відпочивав наприклад після своїх перемог Наполеон сном за[illegible] ягняти, як відпочиває після своїх пєс Бернар Шов на Рівієрі — шість тижнів у самих штанцях-купальцях?

Кажу вам: лоно природи — велика річ і не смієте його рівняти з ніяким іншим. На останній станції між европейською отруйною культурою і африканським пралісом лишаєте все, що нагадує міську деморалізацію: книжки, папері, бритву та розпис поїздів. Рідний льокомотив вителіщує із вас зайву частину „я" — душу і завозить на місце призначення те єдине, що тут має вагу та доцільність: тіло.

Сосновий ліс, пісок як із клепсидри, купіль — біблійна, овеча. Заки ви спитали „а кули?" — ставлять перед вами горнець квасного молока та миску мамалиги. „Мусите тут відгодуватись, бо ви знаєте..." Не знаю, але далі все йде точно, як у репертуарі народнього театру: від „Ой, не ходи..." до „Хати за селом". Пані радникова та [illegible] повідомляють, що воздух „у них" [illegible] і що того, що легені втягнуть тут за один день, каварні не витягнуть за рік.

Кажуть спрібувати води. Таким ставком [illegible] би покрити весь річний дефіцит. За 10 сотиків тзлапаєтесь від 7-ої зранку до 7-ої вечір; за других 10 маєте право на годинну [illegible] гондолею. Коло полудня пляжа пахне рідним чорноземом (без каналізації) і Венецією. 50 [illegible] родин вихвалює свою шкіру, [illegible] і колірові костюми. Мої господарі впевняють, що вода тут автентична і пляжа... справді як у Голивуді. Нараз зпоза ям і вибалків від[illegible] військо тратає з рушниць, як для пацифістичної фільми. Все йде в розтіч — сухе чи мокре, заки та барвисті піжами.

Треба підкріпитись. Пополудне знайомість з сусідами. Бракує партнерів до преферанса і карт до „брідж-рамі". Йде відпочинкова гутірка про недостачі нашої політики і про всякі реформи, до жіночих включно. Прохід: огірці, яблука, мід, квасне молоко, чудова околиця.

Вечором голова тріщить. Кажуть, що це так перший день від свіжого воздуху, або від того, що я не купався, або від сонця, або „взагалі"...

Ніхто не всилі збагнути, що бракує мені до сну. Не люблю за короткого ліжка, де треба підібгати ноги під себе як будійський святий, не люблю комарів уночі і мух від досвітка, не люблю котів, що вскакують через вікно зачіпаючи за вазонок на знак, що вони краще знають, як провести ніч.

Усьому винно місто зі своїми нервами, коли удень дратує мене вереск сусідських дітей, коли пахощі свіжого сіна невтралізує сусідство коров і свиней, коли в лісі лягаю саме там, де мурави будують новий залізничий шлях... Мої співмешканці захоплені Робінзоновою поезією, що на дві кімнати і шість осіб припадає два крісла, дві ложки, шість дверей і вікон. Одному лує в плечі, другому гаряче як у лазні і кожний лікується від іншої прокази, вимахуючи руками.

На щастя, за два дні прийшов дощ. Я звільнений від програми: купіль, прохід, дискусія. Але досі, третій день. В усіх редакціях світа нема в огірковому сезоні стільки води, що нат тою соняшною закутиною. Лежу на ліжку прикритий усіма частинами своєї ґардероби, щоби висохла від моєї температури, яку дістаю від роздумування над чарами вакаційного дозвілля.

Із кухонної віщалки відклеїв я клаптик старої газети, від балагули відкупив кусень паперу з олівцем. Напереміну читаю і пишу:

Найблаженніше почування
лежати в сонці на піску
і без найменшого бажання
глядіти в небо й на ріку,
якби ця мить була остання!

Особа, що журиться із професійною ревністю спасенням моєї душі та тіла, стає надімною і ломить руки:

— Чоловіче! чи ти здаєш собі справу, що ти безнадійно хорий?! Адже ти не можеш жити без друку і без писанини! Це так як тиф, холєра або чахотка. Ти аж рум'янці дістав з утіхи, що на дворі злива, що можеш лежати в ліжку і буцім-то з нудьги щось там мазати. Чи ти бачив кого на вакаціях, щоби нудьгував? чи ти не маєш тут товариства? чи ти не вмієш відпочивати як того вимагає твій організм, забуваючи про бюро, ґазети, книжки, каварні, своїх приятелів без яких жити не можеш?!.. Но, скажи, скажи, скажи, чи я не маю рації?!

— Маєш, але скажи мені, будь ласка, чи нині четвер чи неділя?

Холод прогнав пів міліона мух і над ранком я таки добре задрімав, бо мав епічний сон.

...Сидів я у **Café de la Paix** і Ковжун переконував мене, що треба негайно звязатись із Парижем у справі вистави А. Н. У. М., яку треба зорганізувати швидше, ніж цьому перешкодить всесвітня революція. З огляду на загальну пошесть на блохи в Европі я дістав концесію на великий театр блох у Берліні, бо привіз їх пів мішка літаком на поклик Вальницького, що ввійшов у склад нового уряду. На премієру прийшли всі мої знайомі у найкращих купелевих костюмах. Одна приятелька із цікавости вибила шибу у моїй великій панорамі і мої актори позіскакували зі сцени на публику. Счинився крик... Я почав виловлювати акторів і мене заарештували за виставу у заборонених місцях... Хтось душив мене за горло...

Коли я прокинувся, довкола моєї шиї обвилось плющем простирало, яким я хотів, здається, закрити себе від непроханих гостей. Пів околоту соломи лежало на долівці.

Чудовий день. Усе товариство йде на ставок. Між публикою, що приїхала з міста автом находжу знайомого земляка-наддніпрянця, що не бачив мене вже шість місяців і має мені сказати багато цікавого. Каже нишком:

— Я зайду за вами завтра і візьму вас зі собою. Скажу, що маю до перекладу один важний лист по англійськи. І так усі знають, що вибираюсь до Перу. Дома маю вишнівку або як волієте то „чисту" 75 процент... помідори, трохи сала, покличемо ще кого до компанії... А так сказа купіль і сонце чорта варта... Вакації-ж на те, щоби якось відпочити, а не мучити себе на селі...

Приятелі! Хто з вас спроможеться на авто і знає мою адресу? Приїжджайте

—o—

втратами. Взяти таке питання, як авансування натурою. Ряд районів затримав видачу авансів. А коли самі колгоспники почали проводити цей захід, чимало парторганізацій, суттю відмовилися керувати видачею авансів. В наслідок, в ряді місць — подушний поділ, знеосіблення кращих робітників колгоспного виробництва, а іноді і пряме розбазарювання врожаю. При цьому в авансуванню чимало плутанини внесли **Наркомзем та Колгоспцентр України ЦК і РНК у своїй постанові вказували на потребу встановити різну оцінку трудодня для бригад, залежно від успішности їх роботи. Наркомзем і Колгоспцентр очевидно вирішили, що бригади в українських колгоспах, вже так зміцніли, що можна перейти до різної оцінки трудодня для окремих колгоспників.**

„Кілька зауважень про стан апарату земельних та колгоспних органів на Україні. Потреба зміцнити їх по всій лінії, **починаючи від республіканського Наркомзема** і кінчаючи районними земельними відділами, цілком очевидна. „Правда" **вже нераз вказувала на слабкість роботи Укрнаркомзему, Колгоспцентру та Тракторцентру.** Досі ці організації не зміцнено, як не зміцнено і районні земельні та колгоспні організації. Не можнаж справді райнаркомові тягти все до дрібниць на своїх плечах. Адже значну частину роботи земельних та колгоспних організацій виконують саме районні партійні комітети.

„Треба тепер-же взятися за цю справу і на роботу до земельних і колгоспних органів висунути кращих практиків колгоспного виробництва, що мають господарський досвід, утворити міцну сітку інструкторів і т. д. Треба особливу увагу приділити агрономічному складові, зміцнити його й утворити відповідні умови до його роботи.

„Україна може й повинна успішно закінчити збирання, зробивши його справді вихідним пунктом боротьби за дальше піднесення сільського господарства. Наука липня дуже повчальна і її треба зважити. Тепер вирішальне — це справжня більшовицька боротьба з втратами, боротьба за удачне закінчення збирання. І зокрема, рейд ударників преси, який провадиться на Україні з 7. до 17. серпня повинен показати, як зважено помилки липня".

Наведені слова московської „Правди" дуже вимовні. Але тим „Правда" не вичерпує своєї критики. Окрему увагу присвячує вона ще й радгоспам („совхозам") тобто радянським господарствам або державним фільваркам на Україні. З них „Правда" теж дуже і дуже невдоволена. Про радгоспи читаємо там таке:

„Окремо треба зупинитися на радгоспах. Треба прямо сказати, що в багатьох радгоспах України втрати врожаю великі. Назвемо такі як Дніпропетровський, Одесько-Миколаївський. Найважливіша причина відставання радгоспів — це плинність робочої сили. Колгоспи, що постачають робочу силу, здебільшого виконали договори. Але часто-густо завербовані знову уходять на село через погане матеріяльно-побутове обслуговування. Треба також відзначити, що технічне нормування в радгоспах поставлено цілком погано. В тому таки Дніпропетровському радгоспі, через безглузде нормування тракторист на „Катерпіллері" заробляє 90 коп. на день, тоді як штуркальний на комбайні — понад 3 крб. Погано радгоспи виконали і липневий плян хлібозаготівель — всього на 16,8 відс., хоч вимолотили вони хліба вдвоє більше, від зданої кількости.

„Серпень — початок розгорнутої боротьби за хліб. Підсумки липня, коли місячний плян заготівель виконано на Україні всього на 27,7 відс. (зараховуючи і мірчук), говорить про те, що за організацію хлібозаготівель на Україні ще не взялися. Замісць ділової роботи в цьому напрямі, деякі райони свої сили спрямовують на те, щоб домогтися зменшення пляну, без грунтовних на це причин.

„Всіляко борючись проти закрутів в установленні хлібозаготівних плянів, треба повести боротьбу з демобілізаційними настроями, що грають на руку куркульству. Треба організувати і стати на чолі боротьби за хліб.

Отже „Правда" відкрила таки на Україні демобілізаційні настрої в реалізації жнив та в хлібозаготівлі. Найшла тим разом відразу і винних за такі настрої і резолютно сказала: „Треба на роботу до земельних і колгоспних органів висунути кращих практиків"... Можливо, хожливо, що жнива на Україні спричинять і крізу в харківському уряді.

За зближення Галичини із Закарпатською Україною.

(Стаття надіслана.)

Політичне та економічне лихоліття, яке прийшлось нам переживати, спричнює, що ціла низка пекучих, з нашого національного погляду, справ залишається непередумана та занедбана. Такою пекучою, а рівночасно постійно легковаженою нашим громадянством справою є справа культурних взаємин Галичини з українським Закарпаттям.

Дуже далекий, а всеж таки недавній той час, коли галицька суспільність, уважаючи Галичину Піємонтом української нації, часто перебирала на себе обовязки, яких здійснення лежало в першій черзі в інтересі інших українських земель, а не Галичини. Тепер не бачимо цих шляхотних відрухів, хоч політичні наші обставини не змінились— хіба на гірше.

Факт, що українську національну територію після війни поділено аж на 4 части (а оскільки взяти під увагу ріжницю у виконуванні державної адміністрації в Галичині і на північно-західних українських землях, то на 5), є далекосягаючого значіння. Поодинокі частини живучого українського народу опинилися в діяметрально ріжних культурою та устроєм політичних організмах. Кожна із тих частин української нації підлягає ріжним культурним, правним, етичним та господарським впливам народу, в котрого державі находиться. Довгі роки тих впливів витискають пятно на психіці даної частини українського народу та розєднують її з іншими українськими землями. Це розєднання та діференціяція нашої нації з кожним днем більшає, обіймаючи щораз нові ділянки життя.

Тому слід би добре застановитися над істнуючим станом, щоб успішно процесові розєднування нашого народу протиділати, бо час не жде. А часу цього вже багато прогайновано, бо вже цілі літа нинішні кордони тревають, а в тому напрямі нічого не зроблено, ані не задумано. Покликаною до цього історичного обвязку є в першій мірі Галичина, а саме: 1) задля свого географічного положення, завдяки котрому лежить у самому центрі українських земель, що находиться поза межами Рад. Союзу, 2) задля своєї світлої традиції, як провідниці в національному русі, 3) врешті також і під оглядом господарської спроможности одинока лише Галичина може здобутись на діло, закроєне на більшу скалю.

Під нинішню пору для Галичини найважнішою справою є поглибити взаємини з Закарпатською Україною. Бож Закарпатська Україна — це наше вікно на західну Европу, це область, де маємо розмірно найбільше політичних прав, це край, з котрим співпраця може принести Галичині незвичайний хосен. Тому треба виховати якнайбільше молоді, відданої ідеї цього зближення. Треба, щоб були люди, котрі з походження належалиб до Закарпаття, а культурою до Галичини і навпаки. Це друге є нині неможливе з причини пашпортового муру, який обовязує в Польщі. Але перший постулят є можливий до переведення і то зовсім не тяжко!

В Галичині є поважне число бурс та інтернатів, у котрих можнаб знайти приміщення для кількох десяток учеників та учениць із Закарпаття, — котрих національне привязання мусілоб виходити поза межі тіснішої Батьківщини, котрі самою своєю появою пригадувалиб окруженню, що по обох боках Карпат той самий нарід з однаковими політичними та національними змаганнями.

Тому з новим шкільним роком кличу до всіх шан. завідателів і надзірних рад бурс та інститутів, мужеських та жіночих, світських та духовних, львівських та провінціональних, дяківських, середньошкільних аж до Академічного Дому у Львові включно: *Резервуйте одно-два місця для нашої молоді із Закарпаття!* Крім цього кличу до всіх наших поважних економічних та фінансових установ: *Фундуйте стипендійні місця в наших бурсах для української молоді із Закарпаття!*

Цей почин може бути початком великої колись акції пізнавання і зближування на терені Галичини української молоді з ріжних земель від Холмщини по Бесарабію, від Пряшівщини по Полісся.

Перевести реєстрацію вільних місць на терені Галичини могло би Т-во „Просвіта" у Львові, а в справі реєстрації молоді, котра хотілаб студіювати в Галичині, можна звернутися до Т-ва „Просвіта" в Ужгороді або до голови Т-ва українських учителів Підкарпатської Руси і посла до чехословацького сойму, п. Юлія Гусная в Мукачеві.

Ю. Гр.

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

ЧИ ФРАНКО ПОВИНЕН МАТИ НАГРОБНИК? Хто каже, що так, нехай пішле жертву до „Центробанку" на вкладку ч. 9003. (чекове конто ч. 143,467; дописати: „На будову нагробника Франка").

По цей і той бік Стрипи.

(Жмут вражінь.)

Широко розлилась Стрипа й ліниво вється ріжними закрутами, творить ту й там стави, густо зарослі шуваром. По цей і той бік ріки розкинулись наші подільські села, з усіми „благодатями", що їх не скуплять сьогоднішні обставини. Памятають добре мешканці цих сіл події з осени 1930 р. А їх наслідки ще досі важким тягарем лягли на всьому їхньому національно-суспільному житті.

Одначе все там інтензивно живе. Наша кооперація розширила свою сітку. Кооперативні крамниці стали майже одинокими осередками, в яких наші люди по селах полагоджують свої щоденні орудки. Жидівські крамниці та корчми — це сьогодні вже велика рідкість в подільському селі. Кооперативна свідомість (як це я зауважав на загальних зборах кооперативи в Росохуватці) щораз більшає й угрунтовується. Подільський Союз Кооператив в Тернополі може сьогодня похвалитись широкою й густою сіткою своїх складниць по селах над Стрипою. У ділянці кооперації наше село зробило великий крок вперід.

Натомість просвітне життя нашого села над Стрипою розвивається надто поволи. Вправді істнують у цих селах читальні „Просвіта" — але вони проявляють малу діяльність. Причиною цього явища є те, що наша сільська інтелігенція якось призабула на свої обовязки в ділянці освітньої праці. Священики заняті по більшій части своїми церковними та матеріяльними справами. Наші вчителі (їх там ще трохи є) бояться власної тіни. А студіююча молодь (гімназисти і семинаристи) займаються усім, тільки не освітньою роботою. В розмовах з тамошніми людьми давався відчути великий жаль до нашої сільської інтелігенції.

— „Нам треба проводу" — говорили. „Ми його не маємо. Наша місцева інтелігенція майже не загляне до читальні, не виголосить відчиту, не порадить нічого..."

Ще гірше представляється справа істнування кружків „Рідної Школи". Лише в Денисові й Купчинцях вони істнують. Популярність ідеї „Рідної Школи" там дуже маленька. Ніде не стрічав я діточих садків та приватних рідних шкіл. А майже в кожному селі по цей і той бік Стрипи істнують польські, а дуже рідко утраквістичні школи, — хоча дітей польської народности є там дуже і дуже мало. Я довідався, що справу шкільного плебісциту наша сільська інтелігенція зовсім занедбала. Аж жаль було слухати, як наші діти (навіть діти місцевої нашої інтелігенції) заспівують польські пісоньки. А все те тільки з лінивства й легкодушности нашої тамошньої інтелігенції... Коли я на підставі розмов порівнював селян з нашою сільською інтелігенцією, то прийшов до переконання, що селяни над Стрипою морально й національно сильні та здорові, відзначаються великим почуттям національної свідомости, сильною волею добути собі політичну, культурну й економічну освіту. Їм тільки треба інтелігентних провідників, для яких чужий був би страх та особистий інтерес, а котрі в кожному селі, а кожній закутині по цей і той бік Стрипи помагали би селянській масі реалізувати свої національно-культурні та господарські бажання.

Степан Конрад.

Революція в Еспанії.

МАДРИТ, 11. 8. ПАТ. Кортези ухвалили заяву довіря для уряду. Заяву премієра Азани, що зроблено всі заходи задля здавлення повстання, принято оплесками. Премієр заявив, що повстанчий рух викликали монархісти, що хотять повалити не тільки уряд, але цілий республиканський устрій.

Число арештованих у Мадриті перевищає 200 осіб.

МАДРИТ, 11. 8. ПАТ. Цивільна гвардія арештувала ґенерала Вілея. Ґубернатор Кордоби одержав місію обняти своєю владою цілий район Севіллі. Доконано значних військових пересунень. На основі комунікату міністра вн. справ генерала Сан Хурія арештували в околицях Севіллі. З ним арештували його сина, одного генерала й одного полковника.

Свято ваймарської конституції.

БЕРЛІН, 11. 8. ПАТ. У великій салі райхстагу відбулося сьогодні свято ваймарської конституції, зорганізоване урядом республики. У святі взяв участь президент Гінденбурґ, члени уряду, представники союзних країв і дипльоматичний корпус. Міністр внутр. справ Ґайль виголосив промову, в якій підкреслив конечність ревізії ваймарської конституції. Зреформувати треба виборчу систему, обмежити число дрібних партій і ввести виборчий примус. Між урядами республики й Прусії потрібна тісна співпраця. — Канцлер Папен зазначив у своїй промові, що сучасна Німеччина в багатьох точках ріжниться від Німеччини з 1919 р. Великі народні сили, що промостили собі тепер дорогу, діяли потайки, під натиском страшної катастрофи краю.

ПЕРЕД СТВОРЕННЯМ ПРУСЬКОГО УРЯДУ.

БЕРЛІН, 11. 8. ПАТ. Центрова фракція пруського сойму вислала до фракції національ-соціялістичної і німецько-національної запрошення відбути 13. ц. м. спільну конференцію в справі вибору премієра і створення краєвого уряду.

Зл. Держави проти Японії.

ПАРИЖ, 11. 8. ПАТ. Французька преса повідомляє із Вашингтону: Японський амбасадор у Вашингтоні звернувся до Стімсона, щоби поінформуватися щодо становища Злучених Держав у справі Манджурії. Стімсон скористав з нагоди, щоби підкреслити, що Злучені Держави рішучо противні японській контролі над Манджурією, або над іншою китайською територією й вашингтонський уряд рішився працювати зі Союзом Народів у справі пошанування пакту Бріян-Кельоґа та рапорту, виладженого анкетовою комісією Союзу.

КОНФЛІКТ МІЖ КАЛІНІНОМ І КАҐАНОВИЧЕМ

Підчас нарад центрального комітету комуністичної партії над декретом про реміснячу кооперацію прийшло, як повідомляють із Москви, до бурливих сцен. Між Калініном і Каґановичем, якого підтримав рад. премієр Молотов, прийшло до гострої виміни слів. Калінін формулював декрет, що поширював т. зв. неонеп також на міста. Більшість членів комітету станула по стороні Калініна, що, як відомо, схиляється в останньому часі до правої опозиції. Тим способом Калінін осягнув першу тактичну перемогу над тріюмвіратом Сталін-Каґанович-Молотов і центральний комітет комуністичної партії рішив додати до нового декрету артикул, який признає право вільної торговлі індивідуальним ремісникам. Під впливом цього декрету заснуються в Москві спілки, щоб урухомити ресторани і каварні, причому ті спілки зорганізовані на зразок кооператив, щоби не платити високих податків.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ В МАНДЖУРІЇ.

ТОКІО, 11. 8. ПАТ. Повінь в Манджурії наробила нечуваних шкід. Цілі міста затоплені. Тисячі осіб утонули, а вісім міліонів людей находиться без даху над головою. В деяких селах і містах вода доходить до 8 метрів висоти. Жнива, що заповідалися гарно, знищені до тла. Ситуація катастрофальна. Тисячі китайських партизанів помирилися з японцями і ведуть спільну ратункову акцію.

ОСТАННІ ВІСТИ

ГІНДЕНБУРҐ НЕ ПІДДЕРЖИТЬ ГІТЛЄРА.

БЕРЛІН, 11. 8. ПАТ. Бюро Конті в комунікаті повідомляє, що в міродатніх колах зазначують, що през. Гінденбурґ дальше стоїть на становищі, що кабінет мусить бути незалежний від партій.

Преса дальше подає комбінації на тему переведення домагань нац. соціялістів. Взагалі переважає думка, що Гінденбурґ у ніякому випадку не згодиться, щоби Гітлерові віддати провід нового кабінету. Часописи зазначують одночасно, що й кабінет заявився вчора проти передачі канцлерства Гітлерові. Один Шляйхер був у тій справі невтральний. „Дер Анґріф" (гітлерівський орган) пише: „Або Гітлерові віддадуть керму уряду, або нац. соц. партія мусітиме почати якнайгострішу боротьбу проти уряду. Іншого виходу нема".

НЕВДАЧА ПОВСТАННЯ В СЕВІЛІ.

МАДРИД, 11. 8. ПАТ. Повстання в Севілі закінчилося невдачею. Вищі старшини відмовилися підтримувати ген. Сан Хурія, тому він не вдіяв спротив. До невдачі повстання причинилося проголошення ґен. страйку, що загрожував поважними інцидентами. Після втечі ген. Сан Хурія в місті відбулися робітничі маніфестації. Юрба увільнила арештовану повстанцями владу і політ. вязнів. Бувш. кватиру Сан Хурія підпалили. Старшин і спільників Сан Хурія арештували.

МАДРИД, 11. 8. ПАТ. Уряд видав декрет, яким припиняє в діяльности генералів, що брали участь у повстанні. Військові тюрми переповнені.

ПАРИЖ, 11. 8. ПАТ. З Мадриду повідомляють, що Сан Хуріо стане перед наглим судом.

МАДРИД, 11. 8. ПАТ. Пересухані старшини цив. гвардії зізнали, що не думали привертати монархії, а хотіли створити авторитативну республику на консервативних основах.

ЗНИЖКА ПОЧТОВИХ ОПЛАТ.

М-ство почт підписало розпорядок про знижку оплат за пересилку друків. На основі того розпорядку за перших 100 друків передбачують 40-процентову пільгу теперішньої тарифи, що залежить від ваги даного друку. Для більше як 500 друків виносить оплата 50 процент. для 1000 — 60 проц. теперішньої тарифи. Крім того м-ство розглядає справу знижки оплат за листи й кореспондентки. Лист коштував би 25 сот., кореспондентка 15 сот.

У справі вступних іспитів після ферій.

Подаємо до відома, що Кураторія Л.Ш.О. письмом з 10. серпня 1932 Ч. II. — 8113/32 дозволила Гол. Управі Р. Шк. на переведення вступних іспитів до тих усіх кляс ґімназій, яких отворення припізнене наслідком нових шк. законів. Тому цей дозвіл відноситься до всіх перших кляс (у всіх ґімназіях Р. Шк.), до I і II коед. кл. в Коломиї, IV кл. гум. в Стрию і Самборі і III кл. дівочої ґімн. у Львові.

По широкому світі.

— На світових біржах підскочили ціни бавовни, наслідком чого зріс попит на цей товар.

— В Москві підписано китайсько-радянський пакт про неаґресію та мирову конвенцію.

— Коло Баку зударилися два особові потяги, наслідком чого 29 подорожних згинуло, а 69 є ранених.

— В англійській місцевости Гольтон Гіт скоївся страшний вибух в державній фабриці муніції, що виробляє матеріяли для воєнної маринарки.

— В Рен арештували шістьох бретонських комуністів, з яких два признались до участи в замаху на памятник обєднання Франції з Бретонією.

— В Гамбурзі коло 1.500 поліцаїв робило ревізії в робітничій дільниці. Сконфіскували багато зброї й арештували 6 осіб.

НОВИНКИ

— **Машини до шиття нов. від 200 золотих поручає Юліян Ломага, Львів, Валова 11.** 19-20

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського. Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 1880-?

— **Мінеральний живець Черче,** зал. стація: Потік-Черче, почта Рогатин. Сезон тревае до 20. вересня. В III-му сезоні, від 20. серпня почавши, ціни знижені. Купелі 1.50—2.50 зол., повне удержання в пансіонатах з мешканням і харчами 3.50—4.50 зол. денно. Проспекти на бажання висилає Управа. 173 4—5

— **Радіоаматори!** Внесене дня 30. квітня ц. р. подання в справі заложення Українського Радіо-Товариства, Львівське Воєвідство звернуло основникам для пороблення деяких поправок згідно з вимогами закону про товариства. Нове подання з поправленим статутом вже внесено до Воєвідства і небавком відбудуться установчі збори цього Т-ва. В цих зборах можуть взяти участь тільки члени, які будуть приняті комітетом основників. Хто хоче стати членом Українського Радіо-товариства і взяти участь у його установчих зборах, зволить прислати відповідну заяву на адресу: С. Маґаляс, Львів, Ринок 10. Речинець зборів подамо окремо. **Комітет основників.**

— **Кара за тверезість.** Міністерство внутрішніх справ вислало до всіх воєводів обіжник, в якому пригадує, що від участи в монопольних оплатах від спірту виключені громади, які ухвалили у себе цілковиту заборону алькогольних напитків. Воєводи мають в найближому часі предложити спис громад, що завели у себе прогібіцію. Ті громади не будуть допущені до розділів, які припадають у вересні ц. р. Не будуть теж користати з додатків до державних податків від консумції чи продукції спірту, розділюваних міністерством внутрішніх справ.

— **Нові джерела нафти у Сх. Галичині.** Нафтова спілка „Піонір" розпочала пробні верчення, шукаючи за новими джерелами нафти у Сх. Галичині. Коло Слободи Рунгурської пов. Коломия, де досі за нафтою не шукали, попали на сліди нафти в глибині 300 метрів, так само в Орові 3 км. від Борислава. Третє місце верчення є коло Рафайлови пов. Долина.

— **Знову поспішний потяг у небезпеці.** На залізничому шляху Краків—Львів біля села Чарни пов. Ропчиці уложено поперек шин кілька свіжо зрубаних дерев. Надіхав поспішний потяг і було би прийшло до великого нещастя, як би не машиніст, який перед самою запорою вспів здержати потяг. Поліція з Тарнова вислала на місце відділ постерункових, щоби перевели дохоження. Показалося, що не був це акт саботажу, тільки злочинний вибрик якихсь людців.

— **Катастрофа на Вислі.** В оживленій точці Висли у Варшаві напроти пристанку „Сирена" скоїлася 10. ц. м. нещаслива пригода, якої жертвою впало двох людей. Суспільний діяч Слав. Грущецький в товаристві інж. Гавсмана і п. Мишковського всіли на совгачку, щоби переїхатися по ріці. Через необережність стовкнулися з моторівкою, яка вдарила на совгачку й перевернула її. Інж. Гавсман уратувався, держачись човна, зате Грущецький і Мишковський, не вміючи пливати, утонули.

— **Нещаслива пригода з автом** сталася на шосі коло села Висока пов. Новий Санч. Їхали два авта за собою, на першому полк. Райський з донькою, на другому полк. Ясінський з жінкою Райського. На скруті Ясінський хотів випередити Райського, однак його авто зачепило за дерево й перевернулося. Наслідок був фатальний. Ясінський, командант 2. летунського полку, убився на місці а п. Райську добули зпід авта тяжко потовчену так, що чоловік відвіз її до шпиталю.

— **Бідний канцлер.** Померший недавно довголітний канцлер Австрії, о. прелат Зайпель не лишив ніякого маєтку, бо жив бідно. Своє завіщання написав на малій картці. В цьому завіщанні б. державний канцлер записав одиноке майно, яке мав, велику бібліотеку одному монастиреви в Австрії.

— **Бандитизм.** До хати Мартина Пририса в Лісівках пов. Дрогобич дісталися в ночі бандити і почали добуватися до скрині. Почула їх мати господаря і наробила крику. Тоді зірвався з ліжка Пририс і кинувся до вломників, однак один із них стрілив з револьвера і ранив господаря тяжко в голову. Бандити втікли. — На дорозі коло Дзвиняча пов. Надвірна найшли тяжко побитого господаря Федора Княжевича, що вертав зі Станиславова до Порогів. В ночі напали на нього бандити й побивши, вкрали йому торбу з грішми.

— **Траґічна погоня за бандитом.** Війт села Ґасендорф пов. Дрогобич, Людвик Юзвяк, довідався, що в недалекому лісі укривається Едвард Гаврилів, небезпечний злодій зі Львова. Повідомив про це постерункового Олександра Краєвського й оба вибралися верхом до ліса. Нараз кінь, на якому їхав війт, сполошився і копнув постерункового так сильно, що він упав на землю і розбив собі голову об дерево. Краєвського відвезли в безнадійному стані до дрогобицького шпиталю.

— **Чотирократно переїханий самоходом.** На шосі коло Брацлава (Виленщина) упав через необережність мешканець того села Болеслав Абрам під вантажне авто і згинув на місці. Опісля переїхали його ще три вантажні авта, що везли дерево, й перемінили його на масу до непізнання.

— **Відложений лет у стратосферу.** Із Ціріху повідомляють, що проф. Пікар відложив на неозначений час свій бальоновий лет у стратосферу. Перш усього попсулася йонізаційна камера, призначена до міряння космічних проміннів, отже треба її направити. Друга причина це небезпека від метеоритів. Земля переходить тепер метеорну дорогу Персеїдів і тому бальон у висоті 16 тисяч метрів може стрінутися з таким небесним каменем. Але ця небезпека потреває тільки кілька днів і пізніше проф. Пікар рішився таки пуститися у стратосферу.

— **Гуцульщина і Покуття, —позір!** В неділю, 14. серпня ц. р. спішимо всі до Космача на посвячення рідношкільної домівки в Космачі—Пляюці при участи о. мітрата Базюка, бандерій, дутої орхестри, мішаних хорів, виступів рідношкільної дітвори, трембіт а вечором театральна вистава: „Учитель", комедія в 3 актах Івана Франка. Дооколичні організації і літники возьмуть громадну участь. Про безалькогольний буфет подбав Кружок „Рідної Школи" в Космачі.

— **Коли дівчина хоче вийти замуж.** Антонина Новосад, служниця у Львові познакомилася з якимсь Яном Пшиялковським, що обіцяв з нею оженитися й позичив від неї 200 зол. на кошти вінчання. За кілька днів прибіг до неї другий знайомий, якийсь Борковський, і сказав, що Пшиялковського арештували, але можна його викупити квотою 300 зол. Антонина повірила і дала йому потрібні гроші. За кілька днів прийшов до неї якийсь незнайомий, що представ-

вився як Радомяк, і повідомив, що також Борковського арештували, коли хотів перекупити вязничну сторожу, однак як дати 500 зол., то обох випустять на волю. Легковірна дівчина дала ще 500 зол., будучи певна, що нарешті побачить нареченого. Однак минув довгий час, а ніхто не показувався. Аж тепер зміркувала, що впала жертвою рафінованих мантіїв, і дала знати поліції. Незабаром поліція арештувала всіх трьох ошуканців, з яких перший на ділі називається Ян Белін, другий Маріян Яворський, а третій Влад. Ковальський.

— **Даремне геройство.** В хаті Насті Дембицької у Звинячі пов. Чортків вибухла пожежа, якої сусідам не вдалося вгасити. Тоді хтось крикнув, що в хаті находиться дитина. Почувши це, магістер прав Іван Сирота, що перебував у селі на вакаціях, скочив за дитиною до хати. За хвилину перебився крізь горіючі бальки, вирвав вікно і вискочив на солому, що також горіла. Попікся притім так небезпечно, що в тяжкім стані мусіли відвезти його до чортківського шпиталю. Після геройського вчинку Сироти показалося, що дитину ще передтим забрала з хати одна сусідка.

— **Спритні злодії.** На вул. Йосафата у Львові приступив до Марії Пащак якийсь незнакомий і вирвав їй з руки торбинку, в якій мала 62 зол. Злодій утік до недалекої брами і звідси вибіг ще з одним. Окрадена почала кричати і побігла за ними на вул. Городецьку. Тут один злодій щез серед прохожих, а другий скочив до трамваю. На крик людей моторовий спинив віз, але тимчасом злодій вискочив із плятформи на вулицю і також утік.

— **Загадочне самогубство.** В лісі коло Зубрі під Львовом застрілився 27-літний студент прав Стан. Яблонський, занятий в канцелярії одного львівського нотаря. Справу вяжуть з неправильностями, викритими владою в нотаріяльних канцеляріях.

— **Живий небіжчик.** Коло залізничої стації в Ковлі найшли трупа молодого мужчини, якого переїхав потяг. Одна жінка з Ковля пізнала в мертвяку свого сина, Якима, що мав якраз приїхати до Ковля. Тому забрала трупа до дому і зробила похорон. Ледви вернула з похорону до дому, аж отвираються двері і на порозі станув її живий син, що припадково спізнився з приїздом. На вид сина мати почала кричати на ратунок. Збіглися сусіди і ледви її переконали, що син її не є ніяким духом, але правдивим Якимом та що вона поховала кого іншого.

— **Обікрали кооперативу.** До кооперативи „Свіча" в Сулятичах пов. Жидачів вломилися злодії й забрали огнетревалу касу, в якій находилося 1.200 зол. Поліція веде слідство в тій справі.

— **Напад циганів.** В Нежухові пов. Стрий задержався циганський обоз. Цигани впилися в місцевій коршмі і почали нападати на мешканців, грозячи їм револьверами. Один пяний циган постріляв гаєвого Івана Овсія, що станув в обороні людей. Тоді гаєвий у власній обороні стріляв з револьвера й ранив тяжко цигана Кватковського та його 4-місячну дитину, яку держав на руках. Всіх ранених перевезли до шпиталю в Стрию. Поліція веде слідство в тій справі.

— **Застрілили чоловіка.** Тайні поліційні аґенти в Стрию побачили на вул. 3-го Мая над раном чоловіка, що на їх вид почав утікати. Коли на їх поклик він не станув, аґенти вжили пальної зброї, кладучи його трупом на місці. Показалося, що це Петро Пастух з Голобутів, при якому найшли комуністичні відозви.

Вплив їжі на порохнявіння зубів.

М. С. Ґольдштайн і М. А. Колін з Національного Музею у Вашингтоні розслідили [illegible] здоровим станом зубів і способом відживлювання в ескімосів. Як відомо, „нецивілізовані" ескімоси живляться виключно мясом. Отже розслідуючи 800 щок давно померших ескімосів [illegible] дослідники найшли тільки 6.5 відсотків [illegible] щок із зіпсованими череняками. Це дуже [illegible] відсоток, коли зважимо, що передовсім [illegible] найлекше порохнявіють. Переведені над [illegible]ми ескімосами досліди виказали, що там, де [illegible] займаються ловами тюленів (фок) і риб в [illegible] більше неурожайних околицях Аляски, [illegible] сім скарг на біль зубів. Зате там, де ескімоси [illegible] близилися до осель білих людей і переймали [illegible] них останніх мішану поживу та її варення ([illegible] у місті Номе в західній Алясці), зіпсовані [illegible] у ескімосів є звичайним явищем.

М. А. Колін виказав далі, що в гробах [illegible] здовж морського побережа находив [illegible] рові зуби. Що ці індіяни живились тільки [illegible] видно хочби з того, що біля їх колишніх [illegible] дослідники стрінули цілі стирти звірячих [illegible] і скелетів. Так само індіяни, що займалися [illegible]ми на зубрів на широких степах, мали добрі зуби. Зате південно-західні індіяни, що управляли рілю і відживлювалися яриною та мучними стравами, стратили дуже скоро зуби.

На цій основі на загальних зборах „Американського товариства фізичної антропології" приймився погляд, що народи, які відживлюються мясом, мають здоровші зуби, зате вегетаріянська і мішана пожива спричинюють псуття зубів.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам для 11.VIII. 1932 за масло експортове та десерове пріма 2·60 зол., а літру молока 17—18 сот., літру сметани 0·90 зол., [illegible] яєць 3·50 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.